

דבר ה' זו הלכה (שבת קל"ח):

הלכה שבועית בנושאים אקטואליים

טבילת כלים על ידי קטן, טבילת כלי מתנה - מקורות והערות

א. טבילת כלים על ידי קטן

האם ניתן להטביל כלים על ידי ילד פחות מגיל בר מצווה?
השאלה מתחלקת לשני סעיפים. ראשית, האם יש חסרון ב'מעשה הטבילה' כאשר הוא נעשה על ידי קטן? שנית, במידה ואין חסרון בטבילה על ידי קטן, האם הוא נאמן להעיד שהכלים נטבלו? מדברי הפוסקים עולה שאין חסרון בטבילה על ידי קטן. מאחר ועיקר הטבילה היא התוצאה- שהכלי יהיה טבול, ולא המעשה (הטבילה בפועל). מסיבה זו אין צורך בכוונה בטבילת כלים. עם זאת, מאחר וכבר למדנו שטבילת כלים היא מצווה מדאורייתא, קטן אינו נאמן להעיד על טבילת כלים.

לסיכום, טבילת כלים על ידי קטן מותרת, ואין חסרון בזה שקטן הטביל מפני שהעיקר הוא שהכלים יהיו טבולים. אולם, הקטן אינו נאמן להעיד שהכלים טבולים. ועל כן, למעשה אין לשלוח קטן לטבול כלים, אך מותר לתת לו להטבילם אם גדול עומד ורואה את הטבילה¹.

ב. טבילת כלי שניתן במתנה

הקונה כלי במתנה לקרובו או לחברו, לא יטביל את הכלי לפני שנתנו במתנה לחברו. טעם הדבר הוא שמאחר ונותן המתנה לא קנה את הכלי לשימוש, יש צד לומר שאינו חייב בטבילה, ורק אצל המקבל כשהכלי ימלא את ייעודו, יתחייב טבילה. למעשה אם נותן המתנה הטביל את הכלי, המקבל חייב להטבילו שנית ללא ברכה מאחר וטבילה זו היא רק מספק².

מקורות והערות

1. בשו"ת תרומת הדשן (סי' רנז) נשאל "כלי מתכות הלקוח מן הנכרי שצריך טבילה שרי לשולחו על ידי קטן לטבילה או לא?"

והשיב שאין לשלוח קטן לטבול כלים מאחר וטבילת כלים דאורייתא, קטן לא נאמן עליה. הוא מוסיף ואומר שזו הסיבה היחידה. לפי שהיה מקום לומר שטבילת כלים צריכה כוונה, כמו כשמצאנו שבטבילת אשה צריך כוונה [לשיטתו, אולם להלכה נחלקו בזה השו"ע ורמ"א ביו"ד סי' קצח סע' מח, לשו"ע אין צריך כוונה ולרמ"א יש להחמיר לכתחילה וביאר הש"ך שתחמיר לכתחילה לטבול פעם נוספת], וממילא קטן לא יכול לטבול כלים. בטבילת כלים אין לומר כן משתי סיבות. ראשית אפילו אם צריך כוונה, ייתכן שניתן ללמד את הקטן להתכוין בטבילה לטהר את הכלי. שנית טבילה זו אינה מטומאה לטהרה, אלא גזירת הכתוב להעלות מטומאת הגוי לקדושת ישראל, ומי אמר שבטבילה כזו חייבים כוונה.

לכאורה יש נפקא מינא בין שתי ההסברים של תרומת הדשן. אם צריך כוונה, יש חסרון בטבילה על ידי קטן, שהרי צריך ללמד אותו להתכוין לטהר ואם לא למדוהו לא עלתה טבילה. מאידך אם לא צריך כוונה אין הבדל בין טבילה על ידי קטן לטבילה על ידי גדול.

להלכה נראה מלשון רמ"א (סי' קכ סע' יד) שלא צריך כוונה, שכתב "אבל אם טבלו לפני גדול, הוי טבילה" ולא הזכיר כלל שצריך ללמד אותו להכוין לטהר.

וכך כתב הגר"א בביאורו לשו"ע (שם ס"ק לז) "אין צריך כוונה לטבילה אפילו נפלו מעצמן לתוך המים סגי וכמ"ש בפ"ב דחולין וכרב דרב נחמן ס"ל כוותיה שם ובפ"ב דחגיגה וכמ"ש הפוסקים ואפילו נפלה מן הגשר כמש"ש לר' נתן דקי"ל כוותיה וא"צ ע"ג".

אמנם, הבעיה הראשונה שהעלה התרומת הדשן עומדת בעינה מאחר וטבילת כלים מדאורייתא, קטן לא נאמן להעיד שהכלים טבולים.

וכבר למדנו שיש בזה מחלוקת ראשונים. בגמרא (ע"ז עה ב) נלמד דין זה מפסוק "תעבירו באש וטהר אך במי נדה יתחטא". לפי זה בפשטות החיוב הוא מדאורייתא.

כך כתב רש"י בגמרא (שם ד"ה זוזא) וז"ל "הואיל וגזירת הכתוב היא". כך כתבו גם התוס' (שם ד"ה מים) ועוד ראשונים רבים.

מאידך יש ראשונים שסוברים שהחיוב הוא רק מדרבנן והפסוק הוא רק אסמכתא.

ובדעת הרמב"ם יש מחלוקת, יש אומרים שלשיטתו המצווה היא מדאורייתא ויש אומרים מדרבנן. ועיין בכל זה באנציקלופדיה התלמודית (כרך יח טור תקח).

להלכה, פסק השו"ע (סי' קכ סע' יד) "אין מאמינים קטן על טבילת כלים" וביארו הט"ז (ס"ק טז) והגר"א (ס"ק לו) שהסיבה מחמתה קטן לא נאמן על טבילת כלים היא שחיוב זה הוא מדאורייתא. וכתב שם הגר"א שכך פסקו רוב הפוסקים.

2. ספר טבילת כלים (לרה"ג צבי כהן שליט"א, פ"ח סע' ו).